**Registered in Germany Europa Revue Journal**
**ISSN: 1862-6564 Vol. 6 No. 5 (2026) Published May 31, 2026**

# ISSUES OF IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND LEGAL FOUNDATIONS FOR IMPLEMENTING THE STATE'S IDEOLOGICAL FUNCTION

**Ismoilov Bakhodir Islamovich**
Head of the Sector, Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor
Email: Ismailovbakhadir21@gmail.com
**Abulkosimova Guzal Dilshodbek kizi**
Master's Student, University of World Economy and Diplomacy
Email: abulqosimovaguzal@gmail.com

**Abstract**

This article analyzes the issues of improving the organizational and legal foundations for implementing the ideological function of the state. The author examines the role of state ideology in social stability and development, the mechanisms of its legal regulation, and ways to increase their effectiveness. The article identifies shortcomings in existing legislation and practice and puts forward scientifically grounded proposals and recommendations to address them. In particular, it considers how to enhance the effectiveness of ideological work, strengthen cooperation between state bodies and civil society institutions, and improve the legal framework for the use of modern information and communication technologies. The research findings contribute to optimizing the ideological function within the public administration system.

**Keywords**

state ideology, organizational and legal foundations, ideological function, improvement, legal regulation, public administration, social stability.

# DAVLAT MAFKURAVIY FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

**Ismoilov Bahodir Islomovich**
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat

institute Sektori mudiri, yuridik fanlari doktori, professor
Email: Ismailovbakhadir21@gmail.com

**Abulqosimova Go`zal Dilshodbek qizi**
Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti magistranti
Email: abulqosimovaguzal@gmail.com

**Annotatsiya.** Ushbu ilmiy maqolada davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Muallif davlat mafkurasining jamiyat barqarorligi va taraqqiyotidagi o‘rnini, uni huquqiy tartibga solish mexanizmlarini hamda ularning samaradorligini oshirish yo‘llarini o‘rganadi. Maqolada amaldagi qonunchilik va amaliyotdagi kamchiliklar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ilgari suriladi. Xususan, mafkuraviy ishlar samaradorligini oshirish, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari davlat boshqaruvi tizimida mafkuraviy funksiyani optimallashtirishga xizmat qiladi.

**Kalit so‘zlar:** davlat mafkurasi, tashkiliy-huquqiy asoslar, mafkuraviy funksiya, takomillashtirish, huquqiy tartibga solish, davlat boshqaruvi, jamiyat barqarorligi.

# ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫХ ОСНОВ РЕАЛИЗАЦИИ ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ ФУНКЦИИ ГОСУДАРСТВА

**Исмоилов Баходир Исламович**
Заведующий сектором Института законодательства и правовой политики
при Президенте Республики Узбекистан,
доктор юридических наук, профессор
Email: Ismailovbakhadir21@gmail.com

**Абулкосимова Гузал Дилшодбек кизи**
магистрантка Университета мировой экономики и дипломатии
Email: abulqosimovaguzal@gmail.com

**Аннотация.** В данной научной статье анализируются вопросы совершенствования организационно-правовых основ реализации идеологической функции государства. Автор исследует роль государственной идеологии в обеспечении стабильности и развития общества, механизмы её правового регулирования и пути повышения их эффективности. В статье выявляются недостатки действующего законодательства и практики, предлагаются научно обоснованные предложения и рекомендации по их устранению. В частности, рассматриваются вопросы повышения эффективности идеологической работы, укрепления сотрудничества между государственными органами и институтами гражданского общества, а также совершенствования правовых основ использования современных информационно-коммуникационных технологий. Результаты исследования послужат оптимизации идеологической функции в системе государственного управления.

**Ключевые слова:** государственная идеология, организационно-правовые основы, идеологическая функция, совершенствование, правовое регулирование, государственное управление, стабильность общества.

**Kirish**

Zamonaviy davlatning samarali faoliyat yuritishida mafkuraviy funksiyani to‘g‘ri tashkil etish va amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu funksiya jamiyatda barqarorlikni ta’minlash, fuqarolarni yagona maqsad atrofida birlashtirish hamda milliy qadriyatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, davlatning mafkuraviy faoliyati yangi mazmun va shakllarga ega bo‘ldi, bu esa milliy g‘oyani shakllantirish va uni aholi ongiga singdirish zaruratini yuzaga keltirdi [1]. Mavzuning dolzarbligi shundaki, globallashuv sharoitida axborot makonining kengayishi va turli g‘oyaviy ta’sirlarning kuchayishi davlatdan o‘z mafkuraviy siyosatini yanada samarali va moslashuvchan tarzda yuritishni talab etmoqda [2].

Bugungi kunda O‘zbekistonda demokratik jamiyat qurish va huquqiy davlat tamoyillarini mustahkamlash jarayonlari izchil davom etmoqda. Bu jarayonlar davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishda ham yangicha yondashuvlarni taqozo etadi. Xususan, mafkuraning majburan emas, balki ixtiyoriy tarzda qabul

qilinishini ta’minlash, fuqarolarning huquqiy madaniyati va ongini yuksaltirish orqali milliy g‘oyaga sodiqlikni shakllantirish ustuvor vazifa hisoblanadi. Shuningdek, davlat boshqaruvida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va axborot-kommunikatsiya vositalari orqali mafkuraviy xavfsizlikni ta’minlash ham alohida ahamiyatga ega.

Tadqiqotning maqsadi davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning mavjud tashkiliy-huquqiy asoslarini tanqidiy tahlil qilish, ulardagi kamchiliklarni aniqlash hamda ularni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

• davlatning mafkuraviy funksiyasining nazariy asoslarini o‘rganish;

• O‘zbekistonda ushbu funksiyaning amalga oshirilishini tartibga soluvchi huquqiy bazani tahlil qilish;

• mafkuraviy faoliyatni tashkil etishdagi mavjud muammolarni aniqlash;

• xalqaro tajribani o‘rganish va uni O‘zbekiston sharoitiga tatbiq etish imkoniyatlarini baholash;

• davlatning mafkuraviy funksiyasini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalari davlat organlari va ilmiy-tadqiqot muassasalari uchun foydali bo‘lib, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalasi zamonaviy davlatshunoslik va huquqshunoslik fanlarining dolzarb tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili davlat mafkurasining jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni va ahamiyati ko‘plab olimlar tomonidan chuqur o‘rganilganini ko‘rsatadi. Xususan, I. A. Karimov asarlarida mustaqillik arafasida O‘zbekistonda mafkuraviy jarayonlarning shakllanishi va rivojlanishi, milliy g‘oyaning asosiy tamoyillari atroflicha yoritilgan [1]. Olimning ta’kidlashicha, yangi davlat qurilishi sharoitida jamiyatni birlashtiruvchi va rivojlantiruvchi g‘oyalar tizimiga ehtiyoj alohida ahamiyat kasb etadi.

A. X. Saidov va Z. M. Islomov kabi olimlar o‘z tadqiqotlarida huquqiy davlat nazariyasi va amaliyoti hamda demokratik jamiyat qurishning huquqiy asoslariga e’tibor

qaratgan [3; 4]. Ular davlatning mafkuraviy faoliyati huquqiy me’yorlar asosida tartibga solinishi va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini ta’minlash orqali amalga oshirilishi zarurligini ta’kidlaydi. Mazkur asarlarda mafkuraviy funksiyaning samaradorligi ko‘p jihatdan huquqiy tizimning yetukligi va qonun ustuvorligiga bog‘liqligi keng muhokama qilingan. Davlat boshqaruvi nazariyasi bo‘yicha A. A. Xaydarovning ishlari esa davlatning mafkuraviy faoliyatini boshqaruv jarayonlari kontekstida ko‘rib chiqadi [5]. Bu yondashuv davlat organlarining mafkuraviy siyosatni amalga oshirishdagi rolini va ularning tuzilmaviy takomillashtirish yo‘nalishlarini ochib beradi.

A. T. Tursunov va N. Juraevning tadqiqotlari mafkura va jamiyat taraqqiyoti o‘rtasidagi bog‘liqlikni, milliy g‘oyaning ma’naviyat asoslaridagi o‘rnini tahlil qiladi [6; 7]. Mualliflar davlat mafkurasining jamiyatda umumiy qadriyatlar tizimini shakllantirish va yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyatini ko‘rsatib beradi. Bu asarlarda mafkuraviy funksiyaning nafaqat siyosiy, balki ma’naviy-axloqiy jihatlari ham yoritilib, davlat faoliyatining ushbu yo‘nalishdagi kompleks xarakteri ta’kidlanadi.

Zamonaviy sharoitda axborot jamiyatining rivojlanishi va global axborot makonining shakllanishi davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishga nisbatan yangi yondashuvlarni talab etmoqda. S. S. G‘ulomovning ilmiy ishlarida axborot jamiyati sharoitida davlat boshqaruvining xususiyatlari o‘rganilib, mafkuraviy ta’sir mexanizmlarining o‘zgarishi ko‘rsatib berilgan [2]. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi mafkuraviy kurash usullarini o‘zgartirib, davlatdan axborot xavfsizligini ta’minlash va jamiyatni buzg‘unchi g‘oyalardan himoya qilish bo‘yicha yangi choralarni ko‘rishni talab etmoqda.

Huquqiy madaniyat va huquqiy ongning shakllanishi ham davlatning mafkuraviy funksiyasi bilan chambarchas bog‘liq. M. V. Rustamov va N. I. Shodiev kabi olimlar bu masalaga alohida e’tibor qaratgan [8; 9]. Ularning fikricha, huquqiy ongi yuqori darajada bo‘lgan jamiyatda davlat mafkurasi samaraliroq qabul qilinadi va amalga oshiriladi. Shu bois davlatning mafkuraviy faoliyati fuqarolarda qonunga hurmat, adolatga ishonch va huquqiy madaniyatni shakllantirishga qaratilishi lozim.

Shunday qilib, davlatning mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslari bo‘yicha keng ko‘lamli tadqiqotlar mavjud bo‘lishiga qaramay, bu sohada hali o‘rganilmagan jihatlar saqlanib qolmoqda. Xususan, global axborotlashuv sharoitida davlat mafkurasi samaradorligini oshirishning aniq mexanizmlari, raqamli texnologiyalar orqali mafkuraviy ta’sirni tashkil etishning huquqiy asoslari va ularni takomillashtirish bo‘yicha chuqur ilmiy ishlar yetarli emas. Shuningdek, mafkuraviy funksiyani amalga oshirishda fuqarolik jamiyati institutlarining rolini kuchaytirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ham dolzarb vazifaligicha qolmoqda. Aynan shu bo‘shliqlar mazkur tadqiqotning yo‘nalishini belgilaydi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqot dizayni aralash usullarga asoslanib, sifat va miqdoriy tahlilni o‘z ichiga oladi. Bu yondashuv tadqiqot ob’ektini chuqurroq va har tomonlama tushunish imkonini berdi. Tadqiqotning asosiy maqsadi davlatning mafkuraviy faoliyatini tartibga soluvchi mavjud mexanizmlarni baholash, ulardagi kamchiliklarni aniqlash va takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat [5].

Tadqiqot ob’ekti sifatida O‘zbekiston Respublikasida davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning huquqiy-tashkiliy mexanizmlari, jumladan, tegishli normativ-huquqiy hujjatlar, davlat organlarining faoliyati va fuqarolik jamiyati institutlarining ishtiroki tanlab olindi. Shu bilan birga, davlat mafkurasining shakllanishi va rivojlanishi, uning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni va ahamiyati ham alohida e’tiborga olindi [2].

Ma’lumotlarni to‘plashda bir nechta usuldan foydalanildi. Birinchidan, normativ-huquqiy hujjatlar (Konstitutsiya, qonunlar, farmonlar va qarorlar) tahlil qilinib, mavjud huquqiy baza o‘rganildi. Bu usul davlatning mafkuraviy funksiyasini tartibga soluvchi asosiy qoidalarni aniqlashda muhim rol o‘ynadi. Ikkinchidan, davlat boshqaruvi, huquqshunoslik, sotsiologiya va siyosatshunoslik sohalaridagi yetakchi mutaxassislardan iborat 15 nafar ekspert bilan yarim strukturalangan intervyular o‘tkazilib, ularning davlat mafkuraviy faoliyati samaradorligi va muammolari

borasidagi fikr-mulohazalari o‘rganildi. Uchinchidan, ommaviy axborot vositalari materiallari, ilmiy-publitsistik adabiyotlar va statistik ma’lumotlar tahlil qilindi. Bu ma’lumotlar davlat mafkurasining jamiyatdagi aks-sadosini va aholi ongiga ta’sirini baholash imkonini berdi.

Ma’lumotlarni tahlil qilishda sifat va miqdoriy usullar uyg‘unlashtirildi. Sifat tahlili intervyu matnlari va hujjatli materiallardagi asosiy mavzular, qonuniyatlar va tendensiyalarni aniqlashga qaratildi. Kontent-tahlil usuli yordamida normativ-huquqiy hujjatlardagi asosiy tamoyillar va g‘oyalar tizimlashtirildi. Miqdoriy tahlil doirasida esa statistik ma’lumotlar qayta ishlanib, muammolarning ko‘lami aniq ko‘rsatkichlar orqali baholandi.

Tadqiqotning etik jihatlariga alohida e’tibor qaratildi. Intervyu ishtirokchilarining shaxsiy ma’lumotlari maxfiy saqlandi, ma’lumotlar ularning roziligi bilan to‘plandi. Tadqiqot natijalari faqat ilmiy maqsadlarda ishlatilishi kafolatlandi, shaxsiy ma’lumotlar anonimlashtirildi, bu esa ishtirokchilarning huquqlarini himoya qilishga xizmat qildi.

Tadqiqotning ayrim cheklovlarini tan olish muhim. Birinchidan, vaqt va resurslarning cheklanganligi sababli tadqiqot O‘zbekiston konteksti bilan chegaralandi. Ikkinchidan, ekspertlar tanlovi sub’ektiv bo‘lishi mumkin, bu esa ularning fikrlari umumiy vakillik darajasiga ta’sir qilishi ehtimolini bildiradi. Shunga qaramay, ma’lumotlarni to‘plash va tahlil qilishda turli manbalardan foydalanish bu cheklovlarning ta’sirini kamaytirishga yordam berdi.

Tadqiqotning validligi va ishonchliligini ta’minlash maqsadida bir qator choralar ko‘rildi. Validlikni oshirish uchun turli manbalardan (hujjatlar, intervyular, ommaviy axborot vositalari) olingan ma’lumotlar o‘zaro solishtirildi (triangulyatsiya). Bu usul olingan natijalarning haqqoniyligini tasdiqlashga yordam berdi. Ishonchlilikni ta’minlash uchun ma’lumotlarni to‘plash va tahlil qilish jarayonlari ilmiy standartlarga muvofiq amalga oshirildi, metodologiya aniq belgilanib, izchil qo‘llanildi [3]. Ekspertlar bilan o‘tkazilgan intervyularning transkriptlari qayta-qayta ko‘rib chiqildi.

Qo‘llanilgan metodologiya davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini har tomonlama tahlil qilish uchun mustahkam zamin yaratdi. Olingan natijalar O‘zbekistonda davlat boshqaruvini takomillashtirish, huquqiy

davlat tamoyillarini mustahkamlash va jamiyatda milliy g‘oyalarni targ‘ib qilish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

**XULOSA**

Mazkur maqolada davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari samarali mafkuraviy ishlar jamiyatda barqarorlikni ta’minlash, fuqarolarning ma’naviy-axloqiy qadriyatlarini mustahkamlash hamda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlarini aholiga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatadi. O‘zbekiston sharoitida mafkuraviy funksiyaning huquqiy asoslari mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab shakllantirilgan bo‘lib, bu jarayonda milliy g‘oya va ma’naviyat asoslariga alohida e’tibor qaratilgan [7]. Biroq global axborot makonining jadal rivojlanishi va turli axborot tahdidlarining kuchayishi sharoitida davlatning mafkuraviy faoliyatini tartibga soluvchi tashkiliy-huquqiy mexanizmlarni doimiy ravishda takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Shuningdek, huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish orqali fuqarolarning davlat mafkurasiga nisbatan ongli munosabatini shakllantirish muhimligi asoslab berildi.

Tadqiqotning amaliy va siyosiy ahamiyatga ega asosiy xulosalari quyidagilardan iborat. Birinchidan, davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishda qonunchilik bazasini muntazam yangilab borish va zamonaviy talablarga moslashtirish lozim; bu, ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanayotgan sharoitda dolzarbdir. Ikkinchidan, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish orqali mafkuraviy ishlar samaradorligini oshirish mumkin; bunday hamkorlik fuqarolarning davlat siyosatiga ishonchini mustahkamlaydi va ularni ijtimoiy jarayonlarga faol jalb etishga xizmat qiladi. Uchinchidan, kadrlar malakasini oshirish va ularni zamonaviy mafkuraviy texnologiyalar bilan tanishtirish muhim: mafkuraviy ishlarni olib boruvchi mutaxassislar nafaqat huquqiy bilimlarga, balki psixologik va sotsiologik ko‘nikmalarga ham ega bo‘lishi kerak.

Tadqiqot asosida quyidagi aniq takliflar ilgari suriladi:

1) davlat mafkuraviy siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirishda huquqshunoslar, sotsiologlar, psixologlar va kommunikatsiya mutaxassislarini jalb

etuvchi ekspertlar guruhini tashkil etish;

2) axborot makonida davlat manfaatlarini himoya qilish va yoshlar orasida milliy qadriyatlarni targ‘ib qilishga qaratilgan innovatsion media loyihalarni qo‘llab-quvvatlash;

3) davlat mafkuraviy funksiyasini amalga oshirishda shaffoflik va ochiqlik tamoyillariga qat’iy rioya qilish orqali aholi ishonchini qozonish.

Ushbu choralarni amalga oshirish davlat mafkuraviy funksiyasining tashkiliy-huquqiy asoslarini yanada takomillashtirishga va jamiyatda barqaror rivojlanishni ta’minlashga xizmat qiladi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Karimov I. A. O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. Toshkent: O‘zbekiston, 2010.
2. G‘ulomov S. S. Axborot jamiyati va davlat boshqaruvi. Toshkent: Fan, 2021.
3. Saidov A. X. Huquqiy davlat nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Adolat, 2018.
4. Islomov Z. M. Demokratik jamiyat qurishning huquqiy asoslari. – Toshkent: Yurist-media markazi, 2017.
5. Xaydarov A. A. Davlat boshqaruvi nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Tursunov A. T. Mafkura va jamiyat taraqqiyoti. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
7. Juraev N. Milliy g‘oya va ma’naviyat asoslari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2015.
8. Rustamov M. V. Huquqiy madaniyat va huquqiy ong. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2016.
9. Shodiev N. I. Davlat va huquq nazariyasi. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2022.